

Nationale DenkTank 2018
Keizersgracht 264
1016 EV Amsterdam

**Rijksvastgoedbedrijf
Transacties & Projecten**
www.rijksvastgoedbedrijf.nl

KvK nummer
65890604

BTW nummer
NL8563.05.765.B.01

Uw kenmerk
2019Z00834/2019D03778

Kenmerk
078082

Datum 6 maart 2019
Betreft Circulariteit renovatie Binnenhof

Geachte leden van De Nationale DenkTank 2018,

In uw brief d.d. 18 januari 2019 vraagt u aandacht voor circulariteit en duurzaamheid bij de renovatie van het Binnenhof. Uw analyse, dat sinds de besluitvorming over de renovatie van het Binnenhof de noodzaak om aandacht te schenken aan circulariteit en duurzaamheid verder is toegenomen, deel ik. Duurzaamheid is een van de speerpunten van het Rijksvastgoedbedrijf. Als grote vastgoedspeler geeft het Rijksvastgoedbedrijf invulling aan nationaal en Europees duurzaamheidsbeleid door bijvoorbeeld efficiënter gebruik van rijksvastgoed, het terugdringen van energieverbruik en optimaliseren van klimaatinstallaties.

Ik ben verheugd dat u in uw brief aandacht vraagt voor circulaire bouwprincipes en hiermee samenhangend het hergebruik van materialen. Bij nieuwbouw en herontwikkeling van vastgoed maakt het Rijksvastgoedbedrijf zo veel mogelijk gebruik van hergebruikte of herbruikbare materialen en grondstoffen. Een goed voorbeeld hiervan is de recente verbouwing van Rijkskantoor Rijnstraat 8 in Den Haag. Hier is volop gebruik gemaakt van nieuwe duurzame technieken en materialen. Dat begon al bij de sloop. Praktisch alles is hergebruikt. Zo is al het glas gerecycled en teruggebracht. Op de website van het Rijksvastgoedbedrijf kunt u hier meer over lezen.

Zoals u bekend, bestaan grote delen van het Binnenhof uit eeuwenoude monumenten. De monumentale panden van het Binnenhof zijn - als het gaat om het gebruik van materialen - uit de aard van hun bestaan duurzaam. Deze gebouwen zijn gebouwd voor de eeuwigheid, wat zowel de afvalstroom als de vraag naar nieuwe grondstoffen beperkt. Ook is het de afgelopen eeuwen uitstekend gelukt de gebouwen aan te passen en geschikt te maken voor nieuwe gebruiksfuncties.

De aanstaande renovatie van het Binnenhof behelst voornamelijk noodzakelijk herstel van gebreken en aanpassingen met het oog op wet- en regelgeving, zoals asbest en brandveiligheid. Die ingrepen zijn hard nodig, vooral op het gebied van de technische installaties en brandveiligheid. Deze ingrepen vergen circa 70% van het budget. Het resterende budget is bestemd voor zinvolle functionele verbeteringen. Duurzaamheid en circulariteit worden - waar mogelijk en zinvol -

meegenomen in de volledige breedte van de renovatie, zowel voor de technische opgave als de functionele verbeteringen.

Ik vind het van belang om de verduurzaming van het Binnenhof met een wijde blik te bezien. Samen met gedeputeerde Baljeu van de provincie Zuid-Holland en wethouder Van Tongeren van de gemeente Den Haag ondertekende ik op 27 september 2018 de Green City Deal EnergieRijk Den Haag. Het streven is dat de aan EnergieRijk Den Haag deelnemende complexen – waaronder het Binnenhof – uiterlijk in 2040 volledig gebruik maken van duurzame energie. Met de verduurzaming van vele rijksgebouwen op ongeveer vijf vierkante kilometer in Den Haag, waaronder het Binnenhof, kan massa en schaalgrootte worden bereikt.

Vanuit deze bredere visie benader ik de verduurzamingsmaatregelen van het Binnenhof. Het Binnenhofcomplex krijgt na de renovatie een centrale energievoorziening, die kan worden aangesloten op duurzame bronnen voor warmte, koude en elektriciteit. Dit is in lijn met de ambities van EnergieRijk Den Haag, waarbij het gaat om een verbetering van de energiestatistiek van deelnemende complexen en over het gebruik van duurzame energiebronnen. Het is mijn ambitie dat het Binnenhof na de renovatie geen aansluiting meer op het aardgasnet heeft en dat het gebruik van niet-hernieuwbare energie wordt afgebouwd.

Als het gaat over circulariteit ben ik positief gestemd over de renovatieopgave. Zo heb ik besloten dat gebouwdeel 'Hotel' aan de Lange Poten behouden kan blijven en dus niet gesloopt hoeft te worden. Het renoveren van het bestaande gebouwdeel is efficiënter, doelmatiger en duurzamer dan sloop/nieuwbouw (motie-Krol c.s.). Daarnaast wordt van de aannemers die betrokken zullen zijn bij de renovatie van het Binnenhof verwacht dat zij duurzaam omgaan met materialen en materialen hergebruiken daar waar mogelijk. In de voortgangsrapportage die ik op 27 februari 2019 naar de Tweede Kamer heb gestuurd, kunt u meer lezen over de verduurzaming van het Binnenhof.

Het is mijn ambitie om, binnen de kaders van kosteneffectiviteit en ruimte die er is, het Binnenhof verder te verduurzamen. Ik heb de reeds betrokken expert vanuit de wetenschap op het gebied van duurzaamheid gevraagd aanvullende opties tegen het licht te houden waarbij een gebiedsgerichte aanpak wordt gehanteerd. Uw brief zal ik meegeven aan deze expert.

Hoogachtend,

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. R.W. Knops